

Tuotantotapa-analyysi Lastensuojelun sijaishuolto

Valmistelijat: Tulosaluejohtaja Taija Ylätalo,
sijais- ja jälkihuollon päällikkö Eija Luodes ja
sijaishuollon asiantuntija Karoliina Salonkallio

Tuotantotapa-analyysin sisältö

- 1 Perustiedot
- 2 Nykytila-analyysi
- 3 Kanta-Hämeen hyvinvointialueen omat lastensuojelulaitokset
- 4 Ennusteet ja tavoitteet
- 5 Vaihtoehdot
- 6 Osallisuus
- 7 Suositukset

1. Perustiedot

Lastensuojelun tulosalueella on tarkasteltu sijaishuollon kokonaisuutta ja sen kustannuksia viime vuoden ja tämän alkuvuoden aikana. Erityisesti kohteena ovat olleet sijaishuollon laitospalvelut, joista syntyy myös suurimmat kustannukset. Lisäksi halusimme selvittää millaisen sijaishuollon osaamisen tarpeessa sijoitettavat lapset ovat ja miten meidän omat lastensuojelaitoksemme pystyvät siihen vastaamaan.

- Päätös analyysin tekemisestä: Taija Ylätalo/tulosaluejohtaja yhdessä hankintojen kanssa
- Tehtävän analyysin tavoitteet ja kehitystarpeet:
 - 1) Ymmärtää sijoitettavien lasten sijaishuollon tarpeet ja, miten tarpeisiin voidaan vastata tulevaisuudessa.
 - 2) Omien yksiköiden kustannusten selvittäminen ja vertailu vastaavan palvelun ostamiseen.
 - 3) Sijaishuollon palvelujen kilpailutuksen tueksi.
- Aikataulu: Analyysi valmis 2/2025
- Vastuut: Taija Ylätalo, Eija Luodes ja Karoliina Salonkallio

2. Nykytila-analyysi

26.2.2025

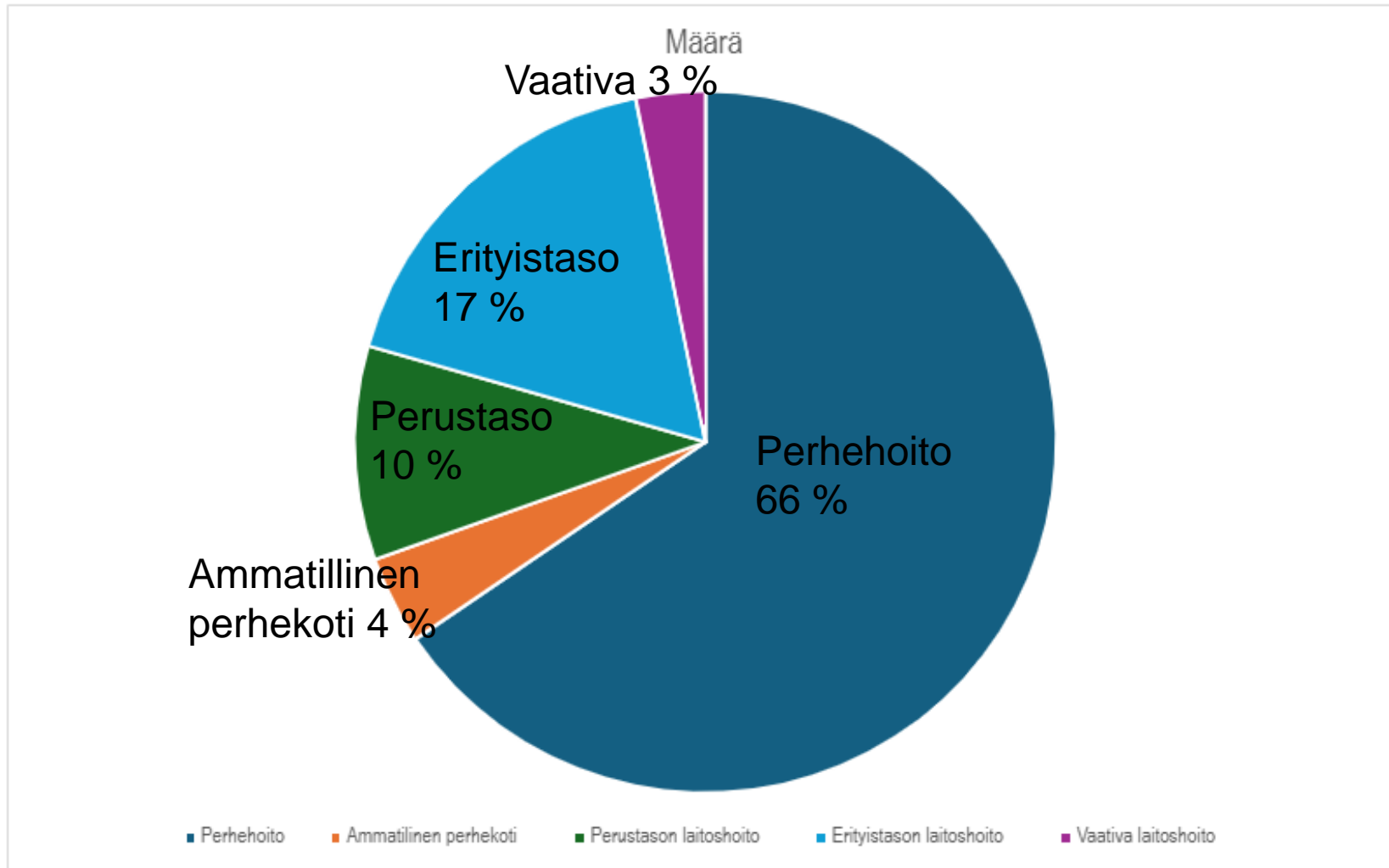
Kanta-Hämeen hyvinvointialue

2. Nykytila-analyysi

- Palvelun kokonaisasiaksmäärä
 - Sijaishuollossa olevia lapsia on 345, sen lisäksi sijoitettuna voi olla kiireellisesti, avohuollon sijoituspäätöksellä tai jälkihuollon tukitoimena.
 - Sijaishuollon palvelut järjestetään pääsääntöisesti ostamalla (puitesopimus/suorahankinta), kun kyse on laitospalveluiden tarpeesta. Oma Hämeellä on kolme omaa laitosta; Pollentien Nuorisokoti Hämeenlinnassa, Lastenkoti Kaarisilta Forssassa ja Mäkikujan Perhetukikeskus Riihimäellä, joka myös vastaanottaa alueen kaikki kiireelliset sijoitukset.
 - Perhehoito järjestetään omana tuotantona, josta vastaa Perhehoitoyksikkö Kanerva (n. 150 pitkäaikaisperhettä)
- Oman palvelutuotannon kapasiteetti
 - Pollentiellä ja Kaarisillassa on seitsemän asiakaspaikkaa ja Mäkikujalla seitsemän (Apilan kuntouttavalla osastolla) ja seitsemän (Vanamon vastaanottoyksikössä)
 - Käyttöaste omissa yksiköissä elää vuoden aikana, esimerkiksi kesäaikana sijoitettuja on vähemmän ja useamman sijoitetun kotiutuminen yhtä aikaa pudottaa hetkellisesti täyttöastetta. Keskiarvollisesti viime vuonna täyttöaste oli Apilassa 83,7%, Kaarisillassa 71,8% ja Pollentiellä 77,4%. Tavoitteena on yli 90% täyttöaste. Vanamossa täyttöasteen tulisi olla mahdollisimman matala. Täyttöaste viime vuonna Vanamossa oli 63,7%. Vastaanoton osalta viime vuonna olimme täynnä 67vrk aikana, jolloin kiireelliset sijoitukset on jouduttu ohjaamaan joko omaan yksikköön tai yksityiselle palveluntuottajalle (15 yksityiselle)

Mihin Oma Hämeen lapsia on sijoitettuna (huostaanotetut) tarkasteluhetkellä (marraskuu 2024)

Perhehoito: 226
Ammatillinen perhekoti: 14
Perustason laitoshoido: 34
Erityistason laitoshoido: 60
Vaativa laitoshoido: 11

Sijaishuollossa olevien lasten määrä 345

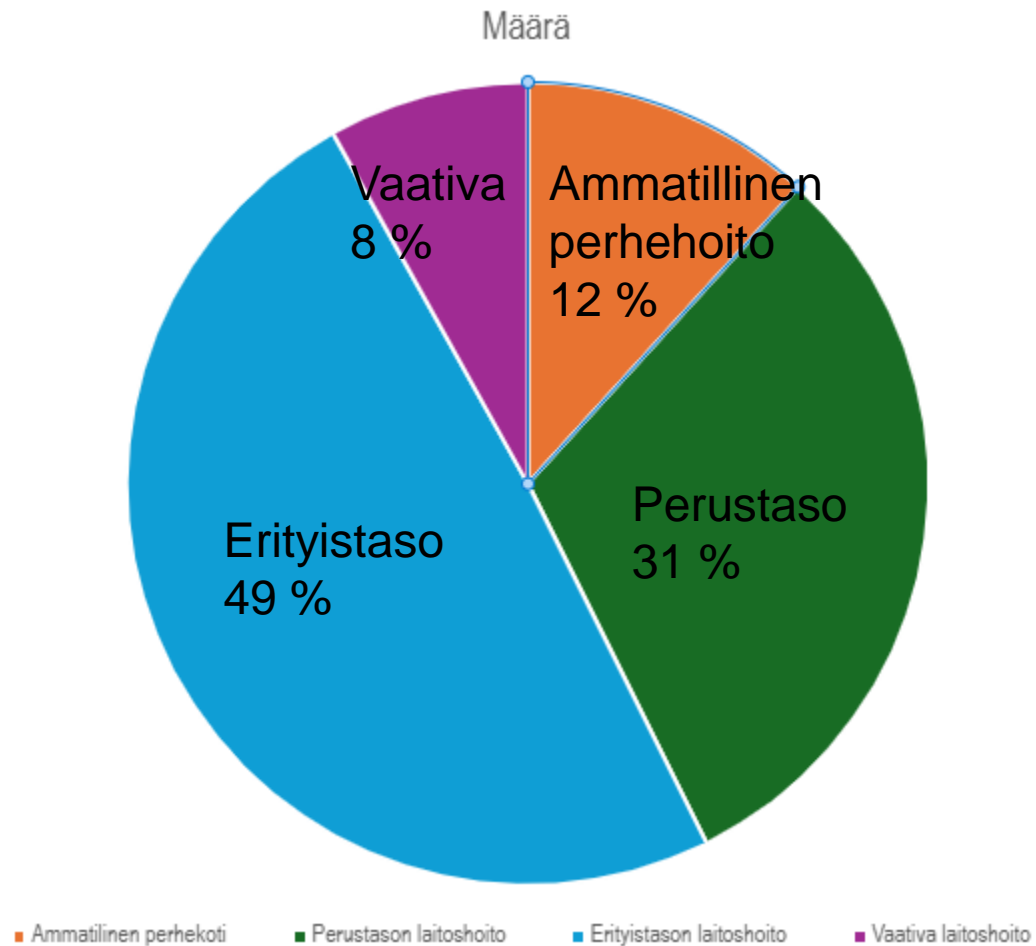
2024 tilastoja

- Perhehoidon ja laitoshoidon %osuus kaikista sijoituksista on vuonna 2024 ollut ka. 58,82% (tietoportaali)

Tavoitteena on, että perhehoidon osuus on yli 60% Oma Hämeessä. Tulosta voidaan pitää kiitettävänä valtakunnallisestikin. THL:n tilaston mukaan vuonna 2023 valtakunnallisesti %-osuus oli 42%, kun Kanta-Hämeessä vastaava luku oli 48,8%.

- Sijoitettujen lasten suhteellinen määrä %:ssa on vuonna 2024 ollut ka. 1,33 (tietoportaali). Tämä ei ole suoraan verrannollinen THL:n tilastoon. THL:n tilaston mukaan vuonna 2023 valtakunnallisesti %-osuus oli 1,6%, kun Kanta-Hämeessä vastaava luku oli 1,7%
- Erityisen huolenpidon jaksoja on tehty vuonna 2024 yhteensä 14 (ensimmäinen jakso)+9 (jatkopäätös)
- Sijaishuoltopaikat ovat pyytäneet lisäresurssia vuonna 2024 sijoituksen aikana 21:lle lapselle. Lisäresurssin hinta on 120-465e/vrk ja se on vrk-hinnan päälle laskutettavaa. Lisäresurssipyynnöt ovat valtakunnallisestikin kasvaneet ja perusteena niille on lähtökohtaisesti nuoren psyykinen huono vointi, voimakas oireilu (aggressiivisuus toisia kohtaan, vahva itsetuhoisuus), johon ei käytössä olevalla henkilöstömäärällä pystytä vastaamaan.

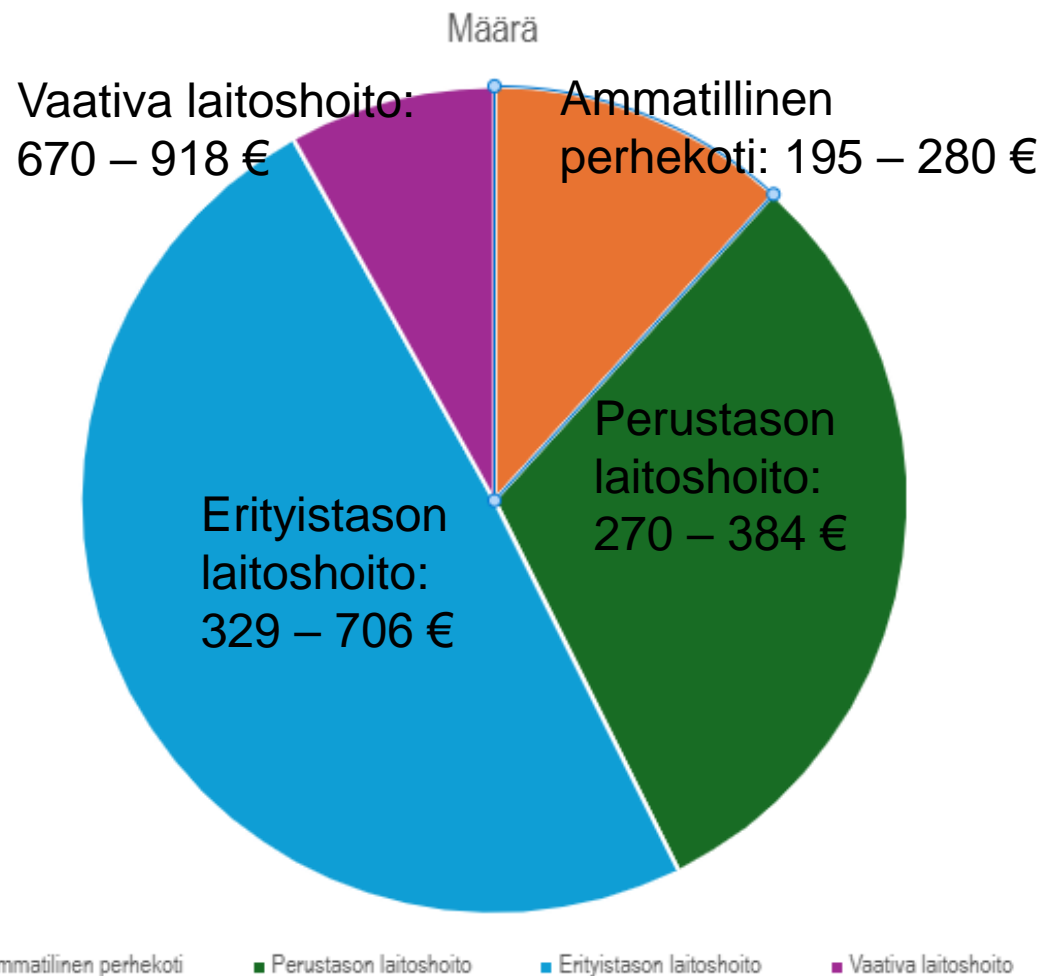
Laitoshoito (huostaanotetut + avohuollon sijoitukset) tarkasteluhetkellä (marraskuu 2024)

Ammatillinen perhekoti: 16
Perustason laitoshoido: 42
Eriyistason laitoshoido: 67
Vaativa laitoshoido: 11

Yhteensä 136 lasta

Laitoshoidon vuorokausihinnat tarkasteluhetkellä 11/2024

Ammatillinen perhekoti: 195 – 280 €
(Puitesopimus: 195-294€)
Perustason laitoshoido: 270 – 384 €
(Puitesopimus: 247 – 398 €)
Erytistason laitoshoido: 329 – 706 €
(Puitesopimus: 342 – 670 €)
Vaativa laitoshoido: 670 – 918 €
(Puitesopimus: 550 – 739 €)

Oma Hämeen laitokset:

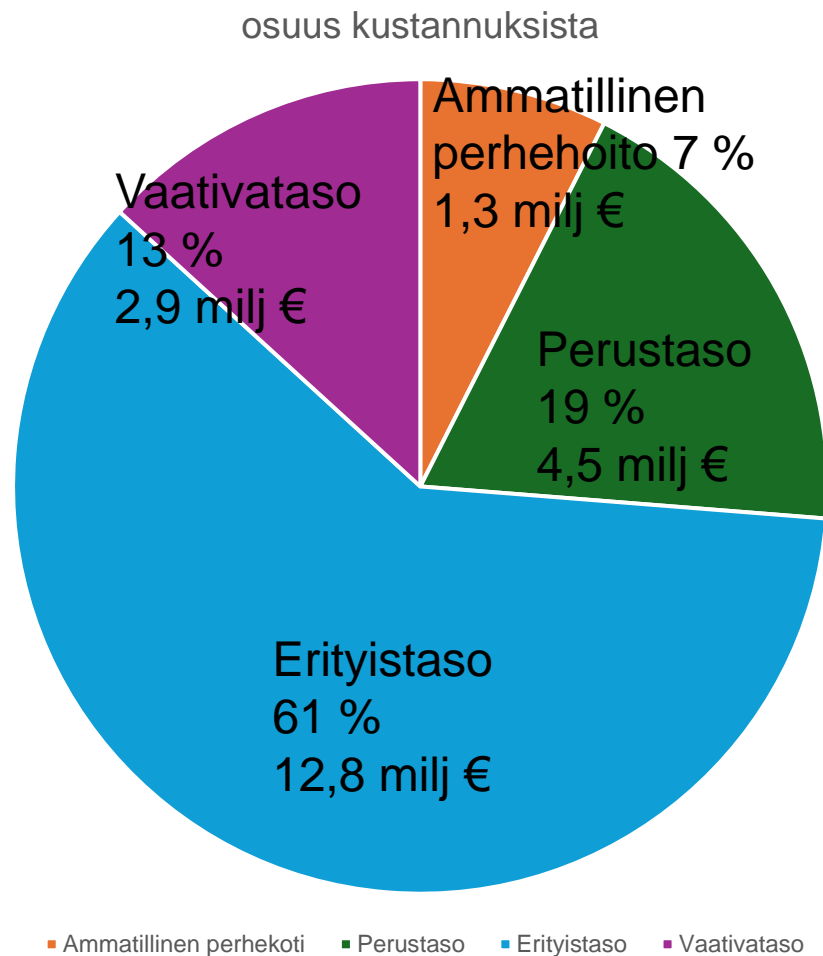
Pollentien nuorisokoti: 369 €
Kaarisillan lastenkoti: 405 €
Mäkikuja perhetukikeskus, Apila: 397 €

*Omien yksiköiden vrk-hintaan suhteessa yksityisiin palveluntuottajiin vaikuttaa täyttöaste. Omat yksiköt eivät ole jatkuvasti täynnä, toisin kuin yksityiset.

Puitesopimuksen ja suorahankinnan suhde

- Edellisellä dialla niiden paikkojen puitesopimushinnat, jotka ovat olleet käytössä marraskuussa 2024.
- Lastensuojelussa on tärkeää lapsen edun ensisijaisuus (LsL 50§), joka asettaa mm. yksikön sijainnin arvioitavaksi lapsen edun kautta, joka saattaa johtaa suorahankintaan.
- Myös markkinoiden muutos viime vuosina on ollut valtavan suurta, mikä on johtanut uusien yksiköiden ja fuusioiden myötä suorahankintaan (koska edellisestä kilpailutuksesta on kauan eikä siihen ole päässyt matkan varrella mukaan)
- Perustason yksiköitä on lähdetty muuttamaan erityistason yksiköiksi, jolloin suorahankinnan määrä kasvaa, kun puitesopimuksessa ei voi siirtyä palveluntuottajaksi toiseen palveluun. Muutos nostaa myös hintoja.
- Nykyisessä tilanteessa vaativan tason paikat ostetaan pääsääntöisesti suorahankintana, koska puitesopimuksella on hyvin vähän palveluntuottajia, valtion toimijat (koulukodit) eivät osallistu kilpailutuksiin ja paikoista on kova pula valtakunnallisesti. Usein vaativan tason paikkaa joudutaan jonottamaan. Vaativan tason paikkoja ostetaan suorahankintana myös tilanteessa, jossa asiakaslapsi tarvitsee vahvaa vammaispalvelun osaamista sijaishuoltopaikassaan (eli häntä ei voida sijoittaa varsinaisesti peruslastensuojeluyksikköön)

Osuudet sijaishuollon ostettavista laitoskustannuksista

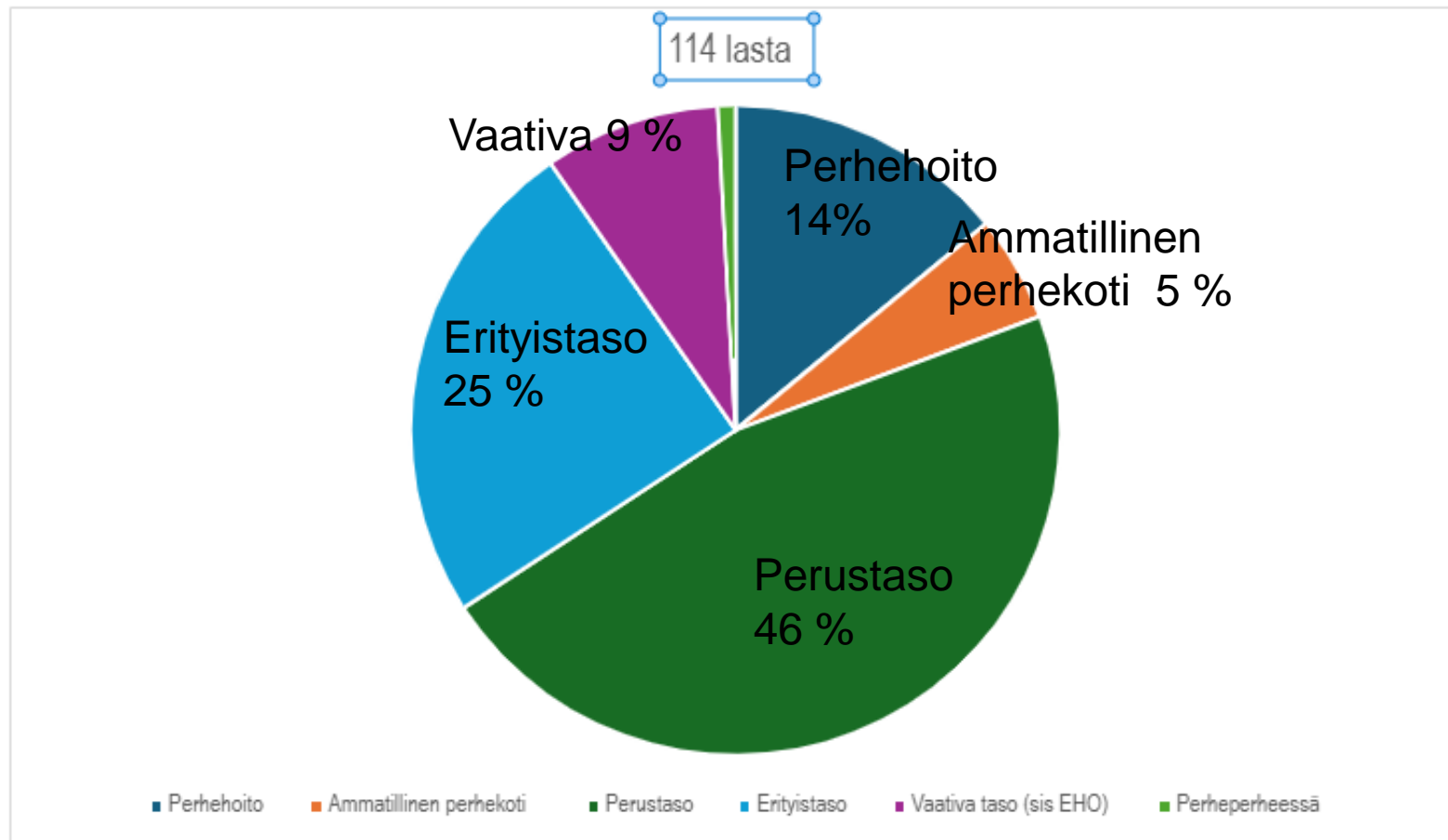
Kokonaiskustannus
n. 21,5 milj €

Prosenttiosuudet
on
tarkasteluhetkeltä
marraskuu 2024.

Eurot vuoden 2024
toteuma.

Sijoitustyöryhmä

- Oma Hämeen ohjaava sijoitustyöryhmä kokoontuu maanantaisin klo 14 alkaen ja sitä kautta ohjautuvat pääsääntöisesti kaikki (ei – kiireelliset sijoitukset)
- Sijoitustyöryhmässä on ollut 1.1.2024 – 10.2.2025 on käsitelty yhteensä 114 lapsen asiaa

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen omat lastensuojelulaitokset

-profilointi ja tarpeet nyt ja tulevaisuudessa

26.2.2025

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Oma Hämeen laitokset

- Oma Hämeessä on kolme lastensuojelulaitosta ja neljä osastoa (kaikki perustasoa)
- Kaarisillan lastenkoti 7 paikkainen (Forssa)
- Pollentien nuorisokoti 7 paikkainen (Hämeenlinna)
- Mäkikujan perhetukikeskus (Riihimäki) :
 - Vastaanotto: Vanamo – osasto 7 paikkainen (kiireelliset sijoitukset)
 - Apila – osasto 7 paikkainen

Uusi yksikkö on suunnitteilla 5 paikkainen (Hämeenlinna, Ahvenisto, erityistaso)

Laitosten profiloinnin tarpeet Oma Hämeessä

- Laitoksissa erityisen tason paikoissa asuvia Oma Hämeen lapsia ja nuoria on eniten ja näistä erityisen tason laitospaikoista aiheutuvat 61% sijaishuollon laitoshoidon kustannuksista.
- Oma Hämeessä kuntouttavilla osastoilla on tällä hetkellä 21 paikkaa ja kaikki perustasolla
- Tarvetta on oman tuotannon lisäämiselle ja erityisesti omille erityisen tason paikoille

Omien laitosten jatko 1/3

- **Mäkikujan Vanamo** jatkaa vastaanottavana yksikkönä, pääasiassa kaikki Oma Hämeen kiireelliset sijoitukset tulevat Vanamoon.
- Vastaanottotyö on vaativaa kriisi- ja arviointityötä. Arvioinnilla on iso rooli, että kiireellisen sijoituksen jälkeen ei automaattisesti lähdetä valmistelemaan huostaanottoa, vaan arvioidaan perheen yhdessä jatkamisen edellytyksiä ja tarvittavia muita tukitoimia. Vastaanottotyössä on oma arvioinnin malli, joka on käytössä.
- Tämä ei ole perustason toimintaa, eikä vastaanottotyötä tehdä perustason mitoituksella naapurihyvinvointialueilla.

Omien laitosten jatko 2/3

- **Pollentien nuorisokoti** (HML) jatkaisi perustason yksikkönä, keskittyen erityisesti 2. asteen ikäryhmään ja itsenäistymiseen tähtäävään työhön (Tavastian ammattikoulun läheisyys)
- **Kaarisillan lastenkoti** (Forssa) jatkaisi perustason yksikkönä, yksikköön tuloikä olisi 9 – 14 vuotta
- Omissa perustason yksiköissä vahvistetaan perhetyön osaamista ja avohuollon sijoitusten aikaista arviointia, sekä perheen jälleenyhdistämisen arviointityöskentelyn osaamista sekä itsenäistymistyön osaamista (erityisesti Pollentie)

Omien laitosten jatko 3/3

- **Mäkikujan Apilasta** tulisi erityistason yksikkö. Työryhmässä on valmiiksi vahvaa osaamista ja kykyä toimia haastavien nuorten kanssa.
- Henkilöstölisäystä tarvitaan. Oma sairaanhoitaja osaksi työyhteisöä vastaamaan lääkehoidosta.
- **Uusi lastensuojeluyksikkö Ahvenistolla**, 5 paikkaa. Erityisen tason yksikkö, erityisesti vaativimpien erityisen tason asiakkaiden sijoittaminen tähän yksikköön, osittain vastaa myös vaativan laitoshoidon tarpeeseen

3. Rajaukset

- Palvelun mahdolliset tuotantotavat

-Jatkossakin palveluja tullaan tuottamaan omana tuotantona ja ostamalla.

- Lainsäädännön rajaukset

-Lastensuojelulaisissa on määritelty laitospalveluiden osaamiseen ja toteuttamiseen. Hoito- ja kasvatushenkilöstön määrässä ja henkilöstörakenteessa on huomioitava yksikön asiakaskunnan erityistarpeet ja toiminnan luonne. Henkilöstön riittävästä määrästä, osaamisesta ja perehdytyksestä on huolehdittava siten, etteivät niihin liittyvät puutteet aiheuta rajoitusten käyttämistä, lapsen turvallisuutta vaarantavia ja ihmisarvoa alentavia rajoitustoimenpiteiden toteuttamistapoja ja käytäntöjä. (LsL 60§) Lastensuojelulaitoksessa täytyy olla riittävästi henkilökuntaa. Jokaisessa yksikössä täytyy olla vähintään seitsemän hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää. Jos samassa rakennuksessa on useampi asuinyksikkö, hoitohenkilökuntaa pitää olla vähintään kuusi henkilöä yksikköä kohden.

-Lastensuojelulaki on muutoksessa ja ensi vaiheessa tulee käsiteltäväksi esimerkiksi rajoitustoimenpiteet ja sijaishuollon kasvatukselliset kysymykset suhteessa rajoittamiseen. On oletettavaa, että mitoituksesta tullaan käymään keskustelua muutosta valmisteltaessa.

-
- Muuta
 - -Omien yksiköiden profilointia on tarpeen jatkaa ja kehittää sijaishuollon tarpeeseen nähden. Pidemmän aikavälin suunnittelua kannattaa lähteä tekemään omien sijaishuoltopaikkojen määrän suhteen tulevaisuudessa. Useat hyvinvointialueet ovat alkaneet tekemään suunnitelmia ja toteuttamaan omien yksiköiden määrän lisäämisessä. Kyse ei ole vain taloudesta, vaan lastensuojelussa tunnistetaan omien yksiköiden edut; tuttuus "tiedetään, mitä saadaan", tiiviimpi yhteys sosiaalityöntekijän ja yksikön välillä, henkilöstön koulutus ja osaaminen on omissa käsissä ja valvonnan kanssa tiiviimpi yhteistyö onnistuu paremmin.
 - -Lisäksi perhehoitajille annettava tuki sijoituksen eri vaiheissa näyttää olevan hyvä panostus siihen tukeen, mitä tarvitaan että perhehoidon sijoitukset voivat onnistua.

- 4. Ennusteet ja tavoitteet
- 5. Vaihtoehdot
- 6. Osallisuus
- 7. Johtopäätökset

26.2.2025

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

4. Ennusteet ja tavoitteet

- Sijaishuollossa palvelutarve tulee painottumaan vahvasti erityistasolle, selkeästi vaativampaan työhön kuin perustason yksiköissä pystytään. Henkilöstön riittävä määrä ja osaaminen, sekä lastensuojelulaitoksen tukirakenteet ennustavat parempaa sijaishuoltoa ja vähemmän sijaishuoltoajan muutoksia. Lastensuojelun näkökulmasta lapset ja nuoret tarvitsevat parempaa mielenterveys- ja päihdetyötä ennen sijaishuoltoa, mutta myös sijaishuollon aikana. Omassa tuotannossa painopisteen muuttaminen erityistasolle nähdään kannattavana muutoksena.
- Omassa perustason työssä kannattaa panostaa vahvaan ja suunnitelmalliseen kotiinpäin tehtävään työhön ja itsenäistymisen tukemiseen, joka vähentää jälkihuollon raskaampien palveluiden tarvetta.
- Vastaanotto toiminnan osalta kannattaa jatkaa oman arviointityöskentelyn kehittämistä vielä vahvemmin monialaisemmin (psykiatrian panostuksen lisääminen)
- Perhehoidon tuen ja perhehoitoon sijoittamisen osalta olemme pystyneet saavuttamaan vahvan toimintamallin
- Nuorten huonovointisuus valtakunnallisesti näkyy esimerkiksi siinä, että Valtion koulukodit ovat muuttamassa 4 paikkaiset EHO -yksikkönsä 3 paikkaisiksi pystyäkseen vastaamaan nuorten tarpeisiin
- Sijaishuollon tavoitteet; hyvän sijaishuollon toteuttaminen tiiviillä työskentelyllä sijaishuolto paikkojen kanssa, lapsen säännölliset tapaamiset, perheen jälleen yhdistämistyö osana sijaishuollossa tehtävää työtä, perhehoidon laajennettua tukea kehitetään edelleen
- Palveluverkon muutokset: Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tämän hetkiset palveluverkkomuutokset eivät vaikuta omien lastensuojeluyksiköiden sijaintiin tai toimintaan.

5. Vaihtoehdot

- Ei muutosta: kolme omaa yksikköä, ei uutta yksikköä, ei muuteta yhtä perusyksikköä erityiseksi = ollaan enemmän ostamisen varassa, riski kustannusten kasvulle kasvaa
 - Yksi uusi oma yksikkö perustetaan, toinen Mäkikujan yksikkö muutetaan erityisyksiköksi. Kustannusvaikutus on uuden yksikön kustannukset ja Mäkikujan henkilöstölisäyksen kustannukset.
 - Uusi yksikkö perustetaan, nykyisille yksiköiden osalta ei tehdä muutoksia. Kustannusvaikutus on uuden yksikön kustannukset.
-
- Huomioidaan alueelliset erot
 - Kanta-Hämeen seudut (Hämeenlinnan, Forssan ja Riihimäen seutu), painopiste omien yksiköiden sijainnin osalta on Hämeenlinna ja Riihimäki alueella
 - Sijaintiin vaikuttaa esimerkiksi hyvät liikenneyhteydet, koulu- ja opiskelumahdollisuudet

6. Osallisuus

- Uuden yksikön perustamisessa huomioidaan nuorten ääni ja osallisuus
- Kaarisillan muutosprojektissa mahdollistetaan myös lasten/nuorten osallisuus erikseen sovitulla tavalla
- Henkilöstön osallistaminen varmistetaan muutosprojekteissa alusta lähtien
- Lastensuojelu kehittää parasta aikaa kokemusasiantuntijuuden ja vertaisuuden kohtia lastensuojelun rakenteisiin ja näin pyrkii entistä vahvemmin tuomaan erilaisia osallisuuden muotoja osaksi lastensuojelussa tehtävää työtä.
- Kilpailutuksessa toteutetaan markkinavuoropuhelut maaliskuun aikana

7. Suositukset/ Johtopäätökset

- Analyysin perusteella esitetään:
 - Sijaishuollon kilpailutus on tarkoituksenmukaista toteuttaa ja tarvitsemme kilpailutusta järjestääksemme sijaishuollon palvelut.
 - Uudelle lastensuojeluyksikölle nähdään tarve, nimenomaan erityistason osaamisen vahvistamiseksi omassa palvelutuotannossa. Tavoitteena käynnistyä vuonna 2026
 - Mäkikujan toinen yksikkö kannattaa muuttaa erityisyksiköksi. Yksikössä on jo vahvaa osaamista tähän henkilöstöllä. Muutos vaatii mitoituksen lisäämistä. Muutosta tavoitellaan vuodelle 2026
 - Perhehoito on edelleen kannattavaa järjestää omana toimintana, laajennettu tuki on merkittävä siinä, että sijaishuoltoapaikan muutoksia ei tule.
 - Mäkikujan vastaanotossa kannattaa lisätä henkilöstöä, koska kiireellisesti sijoitetut lapset ja nuoret ovat erittäin vaativia. Vastaanoton osalta on seurattava sen riittävyttä vastata kiireellisiin sijoituksiin, jos sijoitukset lähtevät kasvamaan viime vuosista. (trendi on kasvava). Vastaanotossa on jouduttu käyttämään lisäresurssia, jotta on voitu vastata sijoitettujen nuorten tarpeisiin. Tavoitellaan vuodelle 2026
 - Hyvinvointialueen kannattaa tehdä 5-vuotissuunnitelma omien yksiköiden perustamisen osalta